

Vyjádření k návrhu vyhlášky, kterou se mění vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných (dále jen „vyhláška“)

Navrhované změny vyhlášky považují za problematické z několika důvodů.

1) Navrhované změny jdou nad rámec zákonného zmocnění

Návrh změny vyhlášky omezuje využití některých podpůrných opatření podle druhu zdravotního postižení, k čemuž postrádá zákonné zmocnění. Návrh změny vyhlášky mění a devaluje obsah některých podpůrných opatření, k čemuž postrádá zákonné zmocnění.

Ministerstvo může vydat vyhlášku jen tehdy, je-li k tomu zákonem zmocněno, a to v rozsahu tohoto zmocnění. Zákonné zmocnění pro vydání vyhlášky vyplývá z ustanovení § 16 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon. Podle § 16 odst. 1 školského zákona mají děti, žáci a studenti (dále jen „děti“) se speciálními vzdělávacími potřebami (dále jen „SVP“) právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách „*odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte.*“ § 16 odst. 2 vyjmenovává podpůrná opatření, mezi jinými je zde uvedeno „*využití asistenta pedagoga*“ (písm. g)) a „*zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče*“ (písm. b)). § 16 odst. 3 stanoví, že podpůrná opatření se člení do pěti stupňů podle organizační, pedagogické a finanční náročnosti, přičemž: „**Začlenění podpůrných opatření do jednotlivých stupňů stanoví prováděcí právní předpis.**“

Ministerstvo je tedy zmocněno toliko k tomu, aby vyhláškou začlenilo podpůrná opatření do pěti stupňů, přičemž je vázáno kritérii organizační, pedagogické a finanční náročnosti.

Ministerstvo tedy zejména není zmocněno k tomu, aby nově rozlišilo poskytování podpůrných opatření na základě druhu zdravotních postižení.

Ministerstvo není zmocněno ani k tomu, aby omezilo obsah a pravidla poskytování podpůrných opatření tak, že bude vyhrazeno jen pro speciální vzdělávací potřeby vyplývající ze zdravotního postižení, a to navíc jen závažného a jen některého druhu. Podle zákona se totiž podpůrná opatření poskytují právě tak pro speciální vzdělávací potřeby dané zdravotním stavem, jako kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami dítěte.

Vyhláškou dále není možné měnit obsah pojmů daných zákonem, což se však děje v případě pojmu „předměty speciální pedagogické péče“, když dle navrhované změny se má jednat jen o některé předměty, které mají být navíc poskytovány jen pro některé druhy zdravotních postižení a jen, pokud jsou závažné.

Nově uplatněná logika rozlišení podpůrných opatření podle druhu zdravotního postižení je nejen v rozporu se zákonem, ale vytváří i logické pnutí ve vyhlášce samotné. Pro ilustraci, využití asistenta pedagoga je podpůrné opatření poskytované podle stávajícího i navrhovaného znění vyhlášky od třetího stupně, který je obecně charakterizován v příloze vyhlášky: „**Charakter vzdělávacích potřeb žáka je nejčastěji ovlivněn závažnými specifickými poruchami učení, odlišným kulturním prostředím a jinými životními podmínkami žáka, poruchami chování, těžkou poruchou řeči (dorozumívacích schopností), řečovými vadami těžšího stupně, poruchami autistického spektra, lehkým mentálním postižením, zrakovým a sluchovým postižením (slabozrakost, nedoslýchavost), tělesným postižením, neznalostí vyučovacího jazyka, dalšími obtížemi, které mají významný dopad na kvalitu a průběh vzdělávání žáka, případně je ovlivněn mimořádným intelektovým nadáním.** Charakter speciálních vzdělávacích potřeb žáka je takový, že vyžaduje již i podporu práce pedagogického pracovníka asistentem pedagoga...“ V textu zvyrazňuji ty vzdělávací potřeby, které se v rámci navrhovaných změn ocitají v rozporu s jiným ustanovením vyhlášky, § 5, neboť navzdory tomu, že tyto potřeby dle citovaného ustanovení již vyžadují i podporu asistentem pedagoga, asistent pedagoga se v těchto případech dle § 5 neposkytuje.

2) Navrhované změny jsou v rozporu s požadavkem rovného přístupu ke vzdělání, který je zakotven jak v Listině základních práv a svobod, tak v mezinárodních smlouvách, kterými je Česká republika vázána

Stávající právní úprava podpory dětí se SVP vznikla s cílem naplňovat základní právo na vzdělání a rovný přístup ke vzdělání zakotvené v čl. 33 Listiny základních práv a svobod a rovněž v mezinárodních smlouvách, kterými je Česká republika vázána (čl. 2 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 28 Úmluvy o právech dítěte, Úmluva o právech osob se zdravotním postižením). Navrhovaná změna vyhlášky je souborem ustanovení **redukujících** podporu dětí se SVP, přičemž tyto změny neodůvodňuje vůbec nebo ne dostatečně. Omezení mají být zavedena na základě diskriminačního kritéria, kterým je druh zdravotního postižení.

Podle důvodové zprávy je účel navrhovaných změn shodný s účelem stávající právní úpravy: *„nadále je prioritou maximální podpora rozvoje vzdělávacího potenciálu žáků se SVP, bezplatné poskytování PO školou a inkluzivní vzdělávání se zohledněním individuálních potřeb každého žáka.“* Důvodová zpráva však neobsahuje odpověď na otázku, jak k maximální podpoře a k zohlednění individuálních potřeb každého přispěje omezení počtu asistentů ve třídě, omezení podpůrného opatření využití asistenta pedagoga nebo předmětů speciální pedagogické péče na úzký okruh zdravotních postižení nebo snížení podpory pedagogické intervence, kterou by měli nadále vykonávat učitelé v rámci svých úvazků a jejíž rozsah nemá být nijak stanoven. Navrhované změny se nejeví jako přiměřený prostředek k dosažení uvedeného cíle a založily by nerovnou, diskriminační podporu dětí, žáků a studentů se SVP, která individuálně nezohledňuje skutečnou potřebnost podpůrných opatření. Lze proto pochybovat o ústavnosti navrhovaných změn a souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

V této souvislosti je třeba poukázat také na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci D. H. a ostatní proti České republice z 13. listopadu 2007, který konstatoval diskriminační zacházení s romskými dětmi v přístupu ke vzdělání na běžných školách a porušení článku 14 Úmluvy ve spojení s článkem 2 Protokolu č. 1. Součástí rozsudku je také řada doporučení pro odstranění této diskriminační praxe. Předně se uvádí „důraz na taková opatření, jako je předškolní a školní pedagogická a jazyková výpomoc a zajištění školských asistentů spolupracujících s vyučujícími“ (bod 79), a to včetně potřeby vyčlenit na tato opatření dostatečné prostředky (bod 80). Avšak v rozporu s těmito doporučeními by podle navrhovaných změn vyhlášky romské dítě se SVP na odpovídající podpůrná opatření, zejména na asistenta pedagoga, ztratilo nárok, ledaže by trpělo určitým druhem zdravotního postižení.

Navrhovaná omezení podpůrných opatření asistenta pedagoga a pedagogické intervence by se obzvláště dotkla právě dětí z odlišného kulturního prostředí nebo s odlišným mateřským jazykem. Snížení jejich podpory nemá žádné rozumné opodstatnění.

V Praze dne 21. září 2020

Petra Lomozová